

bomen | nieuws

15 jaar Bomenstichting

In 1985 bestaat de Bomenstichting 15 jaar. Een reden om feest te vieren, als je ziet, hoeveel er in die 15 jaar is bereikt. Ook een reden om opnieuw te bekijken, hoe het nu verder moet, want we zijn er nog niet.

De Bomenstichting wil de zorg voor bomen bevorderen door iedereen, die iets met bomen te maken heeft (iedereen dus) te laten zien, hoe belangrijk ze zijn, hoe ze leven en wat ze nodig hebben om te leven. De jaren zeventig kenmerkten zich door een groeiend milieubewustzijn. De Bomenstichting werkte daaraan mee, maar kon er ook van profiteren.

Nu in de jaren tachtig de economische-belangen-op-korte-termijn de voorrang blijken te krijgen boven het zo noodzakelijke ecologische beleid, moeten we tegen de stroom inroeien. De bezuinigingen raken het "groen" zeer direkt en bij de Bomenstichting zien we de gevolgen: de zorg voor bomen neemt af; er is gewoon geen geld meer voor. Gelukkig neemt de deskundigheid bij boombeheerders en -verzorgers de laatste jaren sterk toe, mede als gevolg van die bezuinigingen. Er moet efficiënter gewerkt worden om met minder geld hetzelfde te bereiken. Dat betekent voor veel mensen: herbezinning, discussie, studie en een verbeterde planning. Anderen leggen het hoofd in de schoot en zien geen andere oplossing dan de boel te verwaarlozen.

Een jubileumviering is een uitstekende gelegenheid om alle mensen opnieuw of extra te motiveren, het nederlandse bomenbestand in ere te houden. Mens en boom kunnen elkaar in veel opzichten niet missen en op die gedachte zijn de ver-

schillende activiteiten dit jaar gebaseerd. De jubileumwerkgroep van de Bomenstichting heeft het volgende op het programma staan voor 1985.

Adoptie van monumentale bomen.

De inventarisatie van monumentale bomen is inmiddels in volle gang. Veel bomen blijken verzorgd of beschermd te moeten worden om tot in de verre toekomst hun functies te kunnen blijven vervullen. De Bomenstichting wil daar de aandacht op vestigen door een aantal bomen te adopteren.

Hoeveel het er precies worden hangt af van de financiële hulp die bij diverse instanties is aangevraagd. Met dat geld zullen minimaal vier, maximaal twaalf bomen een 'onderhoudsbeurt' krijgen. We houden u via het Bomennieuws op de hoogte. De verkoop van de CIBA-kalender heeft geld opgeleverd voor adoptie van één boom.

Open dag in september.

Naast de excursiemogelijkheden naar 14 bomen-tuinen gedurende het hele 'groei seizoen' en de

Januari 1985
no. 1

Een uitgave van de
bomenstichting
Donkerstraat 17
3511 KB Utrecht
Tel. (030) 33 13 28
verschijnt 6x per jaar
ISSN 0166 - 784 x

Redactie.
A.M. van den Brink-
Nengerman
M. ten Cate-van Elsiand
F.R. Moens
J. van den Brink
F.R.A. Sandbergen
G.M. Otter

U kunt de Bomenstichting steunen door donateur te worden.

De minimum-donatie bedraagt f 30,— per jaar.
Abonnement Bomennieuws f 30,— per jaar.
Het postgironummer is 2108755.

In dit nummer

15 jaar Bomenstichting	1,2
Veel voorkomende ziekten en plagen bij bomen (23)	2
Verslag donateursexkursie zaterdag 27 oktober 1984	3
Het kappen van bomen	3
Waardevolle oude bomen (7)	4
Gezondheid bomen in stad en landschap gaat ook achteruit	5,6
Uitgraven en opnieuw planten	6
Donateursexkursies 1985	6
Bomen en dijken (informatieblad 50)	7,8
Rondleidingen in Bomentuinen	9
De Hortus Botanicus van Amsterdam	9,10
De 'Ambrosiushoeve' proefbijenstand	10
Kring Praktizerende Boomverzorgers	11,12
Bomen in de mythe (5)	12
Giften, periodieke schenkingen, legaten en erfstellingen	13
Kabels, leidingen en boomwortels	13
Eiken rooien na jaarwisseling	14
Agenda	14
Vragen	14

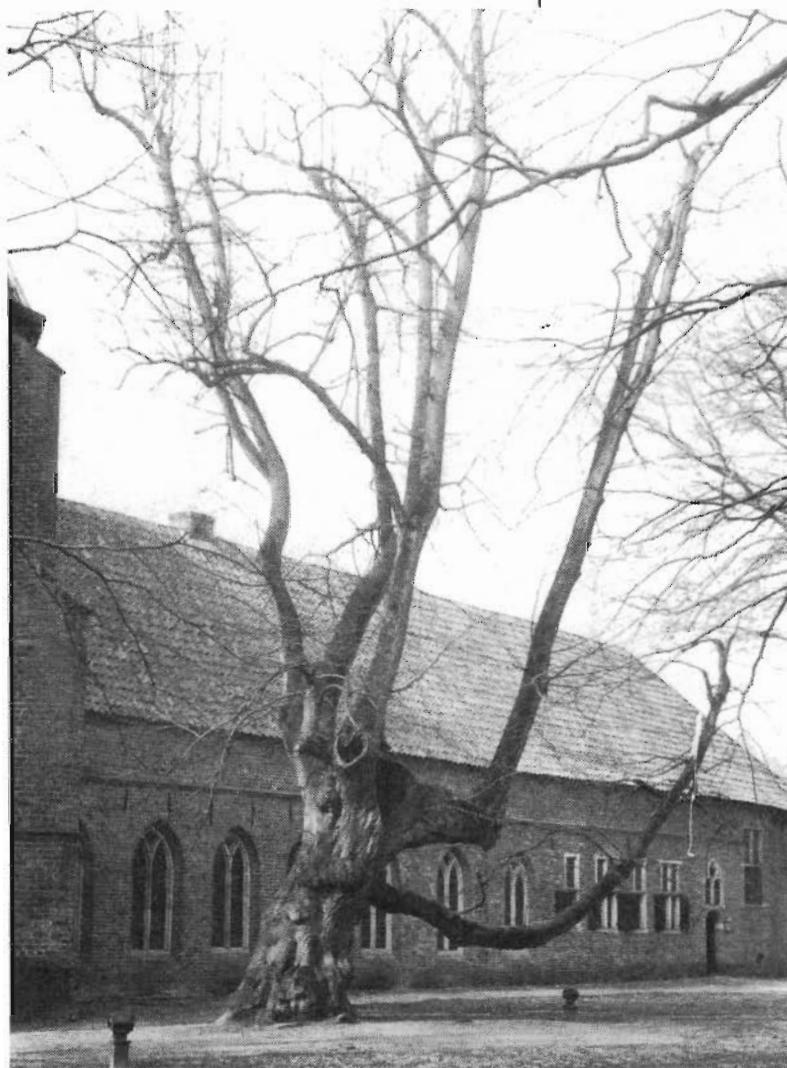

Foto voorpagina:
500 jarige linde naast het
klooster in ter Apel (Dr.)

normale voorjaarsexcursie, zoals u die van ons gewend bent (zie donateursexcursies) is er dit jaar een zogenaamde open dag in september. Deze komt in de plaats van de najaarsexcursie.

Deze dag wordt vermoedelijk gehouden op en rond kasteel Groeneveld in Baarn. U kunt dan nader kennismaken met het werkterrein van de Bomenstichting.

Het programma zal (onder voorbehoud) het volgende omvatten:

klim- en boomverzorgingsdemonstraties; rondwandelingen door het park; informatiestands van verwante instellingen; een kunstexpositie; een muziekwitvoering en verkoop van bijzondere bomen.

Aandacht voor arboreta.

Als gevolg van de economische omstandigheden loopt het voortbestaan van een aantal arboreta gevaar. De onderhoudskosten zijn hoog, terwijl er vaak geen of weinig andere inkomsten zijn dan overheidssubsidies. Aan deze problematiek zal in 1985 aandacht worden geschonken.

De Bomenstichting wil u, donateur of abonnee in de gelegenheid stellen, deze bijzondere tuinen en hun bewoners beter te leren kennen. Elders in dit

Bomennieuws vindt u nadere bijzonderheden over dit aanbod.

Jubileumuitgave.

Bij het tienjarig bestaan van de Bomenstichting werd 'Dichter bij bomen' uitgegeven.

Van dit boek zijn inmiddels 3000 exemplaren verkocht. Hopelijk heeft ook de nieuwe jubileumuitgave zoveel succes. Het is een bundel verhalen van Bert Schut, gebaseerd op de uiteenlopende relaties tussen mens en bomen. We hopen er een heel bijzondere uitgave van te maken.

Het boek wordt gepresenteerd in het najaar.

Project 'Boom op het schoolplein'.

Er wordt gewerkt aan een lespakket voor de basisschool, waarin op een speelse manier de kennis van boomsoorten wordt bevorderd. Een deel van het lespakket zal ook als spel worden verkocht aan particulieren. Zodra alles gereed is, wordt u via het Bomennieuws op de hoogte gebracht.

Tot slot.

Met de wens, dat 1985 voor u, lezer van dit Bomennieuws een goed jaar zal zijn, verklaar ik dit jubileumjaar voor geopend.

Marjan ten Cate-van Elsland
voorzitter

Veel voorkomende ziekten en plagen bij bomen (23)

De Hulstvlieg

Een zeer algemeen voorkomende insektenaantasting van hulst (*Ilex aquifolium*) is die van de hulstvlieg (*Phytomyza ilicis*). De aantasting is vrij gemakkelijk te herkennen aan de grillige, blaas-

vormige, gele plekken op de bladeren. Deze worden veroorzaakt door de gele, ca. 4 mm lange larven die het bladmoes tussen de boven- en onderzijde van het blad wegvreten. Het volwassen dier is een 3 tot 4 mm lang, glanzend, zwart vliegje. In de periode mei-juni legt zij haar eieren (1 tot 5 per blad) in de hoofdnerf aan de onderzijde van het blad, meestal vlak bij de bladsteel. De larven die hier na ruim een week uitkomen, vreten zich langzaam door de hoofdnerf in de richting van de bladtop. In de loop van augustus wordt eveneens het bladmoes naast de hoofdnerf aangevreten. Dit is zichtbaar als lichtgroene, tegen de nerf aanliggende, banen. Na overwintering in het blad vreten de larven verder aan het bladmoes, waarbij de reeds genoemde blaasvormige vlekken ontstaan. In het voorjaar, omstreeks april, verpopt de rups zich in deze vraatgangen, de zgn. blaasmijnen. Ook de volwassen vlieg voedt zich met het blad door de cellen ervan afzonderlijk aan te prikken, hetgeen vrij karakteristieke gele spikkels op het blad veroorzaakt.

De hulstvlieg richt betrekkelijk weinig schade aan. Ze wordt in het openbaar groen in de praktijk dan ook niet bestreden. Zware aantasting kan echter wel resulteren in een behoorlijke vermindering van de sierwaarde. Wil men de ziekte daarna bestrijden, dan kan dit door de aangetaste bladeren af te plukken en te vernietigen en - wanneer het gaat om een haag - regelmatig te snoeien. Chemisch (d.m.v. bespuitingen met een insecticide) is de aantasting alleen te bestrijden op het moment dat de volwassen vliegen verschijnen.

Vreetschade veroorzaakt
door de larven van de
hulstvlieg.
foto: 'De Dorschkamp'

Verslag donateursexcursie zaterdag 27 oktober 1984

Op deze stralende herfstdag kwamen ruim honderdtwintig donateurs naar het congrescentrum 'De Reehorst' te Ede om te genieten van de door de heer Gerrit de Graaf gehouden lezing over de landgoederen van de Gelderse Vallei: De Biezen, De Vanenburg, Bijstein, Oldenaller, De Salentein, De Berencamp, De Neude, Huize Hoevelaken, Stoutenburg, De Boom, Geerestein, Groenewoude, Lambalgen, Huize Scherpenzeel, kasteel Renswoude en De Schaffelaar.

Deze landgoederen, al of niet met een landhuis, zijn, in vergelijking met die in de rest van Nederland, vrij onbekend. Gerrit de Graaf toonde met schitterende dia's en een enthousiast commentaar daarbij, dat een bezoek aan deze landgoederen zeer de moeite waard is en legde in zijn betoog vooral de nadruk op de flora (en fauna) die er te vinden is. Met deze lezing vers in het geheugen en aan de hand van de door Gerrit de Graaf uitgereikte folder, zullen waarschijnlijk heel wat donateurs de komende tijd de weg naar de besproken landgoederen weten te vinden.

Na de lunch brachten twee bussen ons naar het Belmonte Arboretum te Wageningen, waar de bomen en bessen in de herfstzon erg fraai kleurden. De rondleiders gaven duidelijk het belang aan van dit arboretum temidden van de overige Nederlandse arboreta en botanische tuinen; elk arboretum heeft zijn specialisatie(s). In Wageningen ligt de nadruk bijvoorbeeld op de sierappels, es-

doorns en meidoorns. Opvallend zijn er ook de kardinaalsmutsen.

Tussen rondleiders en donateurs ontstonden geanimeerde gesprekken over o.a. toepassing van de verschillende bomen en struiken en de juiste nomenclatuur.

Na de rondwandeling reden de bussen met de donateurs terug naar station Ede-Wageningen of naar de auto's bij 'De Reehorst'.

Rondleiding in het Belmonte Arboretum in Wageningen

Het kappen van bomen

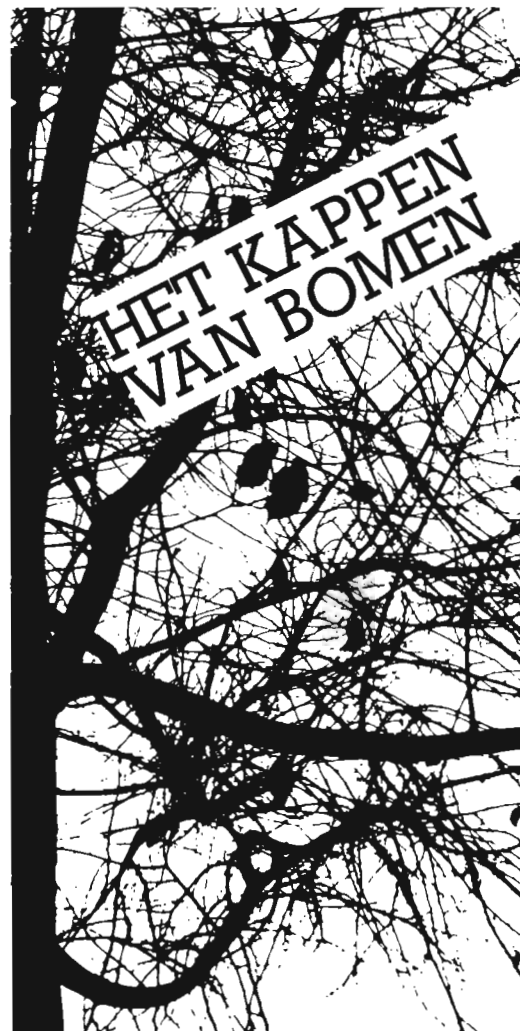
Onder deze titel geeft het bureau Voorlichting en Publiciteit van de dienst Openbare Werken van Amsterdam een folder uit in samenwerking met de hoofdafdeling Groenvoorzieningen.

De folder is bedoeld als voorlichtingsmateriaal bij het uitvoeren van de inspraakprocedure met betrekking tot het kappen van bomen. De totale oplage bedraagt thans 30.000 exemplaren. Dit geeft een indicatie over hoe omvangrijk dit voorlichtingswerk alleen al voor het kappen van bomen is.

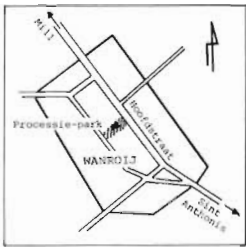
De folder informeert de bewoners van Amsterdam over de sectie Boomwerk binnen deze hoofdafdeling. Ze beheert de ongeveer kwart miljoen bomen in de hoofdstad met een totale geschatte waarde van f 500.000.000,—.

Naast de informatie over 'Boomwerk' wordt in het kort uitgelegd in welke gevallen het in Amsterdam nodig is om bomen te kappen. Aan de orde komen: het kappen met systeem, het noodzakelijk kappen van zieke bomen en vandalisme.

Voor meer informatie over de sectie Boomwerk van Groenvoorzieningen kunt u bellen 020-183666.

Waardevolle oude bomen (7)

Achterzijde van het processie-park rond de kerk te Wanroij

Het processie-park van Wanroij

In het land tussen Peel en Maas ligt een merkwaardig park.

Het betreft het processie-park rond de kerk van, het eens zo boomrijke Wanroij. Eens, omdat er door de tijden heen heel wat heeft moeten wijken, zodat alleen het park rond de kerk nog een vage indruk geeft van Wanroij, anderhalve eeuw geleden.

Uit monde van verschillende Wanroijers kan worden vernomen dat de huidige kerk het derde kerkgebouw van Wanroij is, gebouwd omstreeks 1902, een beetje achter de plek van de vroegere gebouwen. De parochie waartoe de grond behoort heeft onlangs haar 450-jarig bestaan gevierd. Men denkt dat het processie-park ongeveer tweehonderd jaar als zodanig gebruikt wordt.

Renovatie

Begin jaren tachtig is door achterstallig onderhoud besloten het park te renoveren.

Een plaatselijke hovenier heeft de gazons geëgaliseerd en opnieuw ingezaaid. Met medewerking van een boomverzorgingsbedrijf is in de lange lindelaan een aantal exemplaren gerooid en zijn de overigen tot ca. 8 meter opgekroond. De reden hiervoor was dat de bomen erg veel schaduw wierpen op de kerkelijke gebouwen. Op de plaats van de gerooiden linde's zijn jonge beuken aange-

plant, zodat men al gauw weer met hetzelfde probleem te maken zal krijgen.

Onderdeel van de renovatie vormde ook het opnieuw aanplanten van enkele relatief veel voorkomende soorten en het knotten van een treurwilg tot op drie meter hoogte.

De huidige verzameling omvat, voor deze streek, zeer uitzonderlijke soorten, zeker gezien hun ouderdom. Het meest opmerkelijk zijn een honderdvijftigjarige esdoorn, een ca. honderdvijftigjarige zwarte noot en een ca. honderdvijftigjarige bonte tamme kastanje. Daarnaast staat er een fraaie goudiep, een oude hulst, twee prachtige rode beuken, twee mooie rode kastanjes, een purperbladige esdoorn, een eikje met diep ingesneden bladen (*Quercus robur* "Fillicifolia") en een prachtige reuzenlebensboom.

'Tussen Peel & Maas'

Helaas verkeert een aantal bomen in zorgelijke toestand. Dit viel enkele bewoners van Wanroij, verenigd in de natuurvereniging 'Tussen Peel & Maas' ook op en dat was voor hen een reden om een beroep te doen op de Bomenstichting. Zodoende bracht ik als contactpersoon voor deze regio een aantal bezoeken aan het park, waar ik, zoals u zult begrijpen, van de ene in de andere verassing viel.

Samen met collega contactpersoon, boomverzorger J. Braam uit Udenhout, zijn de verschillende problemen, kosten en mogelijke werkuitvoering bekeken. Het resultaat hiervan is voorgelegd aan de natuurvereniging.

De natuurvereniging, die op veel gebieden activiteiten ontplooit, heeft zich tot doel gesteld dit cultuurhistorisch waardevolle parkje zo volledig mogelijk te behouden voor ons nageslacht. Ze wil met behulp van vrijwilligers proberen een groot aantal werkzaamheden uit te voeren. Uiteraard zullen meer specialistische handelingen als verankeren en vormsnoei worden uitbesteed aan een deskundige boomverzorger.

Onderhandelingen met de eigenaar hierover zijn reeds gaande en het ligt in de bedoeling dat de vereniging 'Tussen Peel & Maas' in overleg met het kerkbestuur een aantal beheerstaken overneemt.

Mogelijkerwijs kan dit voorbeeldig initiatief, een garantie zijn voor het voortbestaan van dergelijke parken in Nederland.

J van Bergeijk
contactpersoon
N.O.-Brabant

Geheel tot Uw dienst.

BANK MEES & HOPE NV

Utrecht, Janskerkhof 15; (030) 31 78 24.

Voorts te: Alblasterdam, Amsterdam, Arnhem, Delft, Dordrecht, Eindhoven, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Haren, Heerlen, 's-Hertogenbosch, Rotterdam, Schiedam, Usquert, Vlaardingen, Zaltbommel en Zeist.

Gezondheid bomen in stad en landschap gaat ook achteruit

Op 15 november j.l. heeft de Bomenstichting een persbijeenkomst georganiseerd te Schoonhoven. Aan de orde kwamen ondermeer het adoptieplan, bomen in dijkverzwarkingsprojekten en de slechte gezondheid van bomen in stad en landschap. Het persbericht van dit laatste onderwerp vindt u hieronder afgedrukt.

De gezondheid van de Nederlandse bossen staat in het middelpunt van de belangstelling als gevolg van de negatieve rol, die de "zure regen" daarin speelt.

Ook de bomen in stad en landschap, waarvoor tot nu toe in dit kader weinig belangstelling bestond, vertonen een duidelijke achteruitgang in vitaliteit. Vooral dit jaar waren er veel bomen met een dunne bladstand en taksterfte.

Daarnaast lijken veel boomsoorten in toenemende mate te worden aangetast door zogenaamde zwakteparasieten, dat wil zeggen door ziekteverwekkers, die alleen verzwakte bomen kunnen infekteren.

Bestrijding van deze ziekten is meestal een nutteloze vorm van symptoombestrijding. Het is eerder zaak, de oorzaken van de verzwakking op te sporen en te bestrijden.

Er zijn drie groepen van oorzaken aan te wijzen, die elk voor zich, maar vooral ook in combinatie met elkaar voor ernstige verzwakking kunnen zorgen:

Luchtverontreiniging

Hoewel het effect van luchtverontreiniging op bomen nog niet tot in detail wetenschappelijk is aangetoond, wordt momenteel aangenomen, dat deze een grote rol speelt in de gezondheid van bomen. Juist als ze niet in de betrekkelijke bescherming van het bos staan en het door hun onnatuurlijke groeiplaats toch al moeilijk hebben, zijn bomen extra gevoelig voor dit soort ongunstige invloeden. Zowel de zogenaamde "zure regen" (als gevolg van de aanwezigheid van hoge concentraties SO₂, NO_x en NH₄ in de lucht), als loodverbindingen, ozon en andere schadelijke stoffen, veroorzaken rechtstreeks schade aan de bovengrondse delen van bomen.

Daarnaast verandert de samenstelling van het microleven (schimmels, bacteriën, e.d.) in de bodem als gevolg van de verzuring. Dit heeft indirect een negatief effect op het functioneren van de wortels. In de steden lijkt het directe effect op de bovengrondse delen van de bomen de grootste rol te spelen. Luchtverontreiniging door het verkeer, gekombineerd met het feit, dat de lucht in de binnenstad vaak nauwelijks ventileert en dus niet wordt ververs, maakt stadsbomen tot makkelijke slachtoffers.

De verzuring van de bodem vertoont sneller gevolgen naarmate het bufferend vermogen van de bodem minder is. Dit verschilt per bodemtype's dus per streek en per gemeente. Uiteindelijk zal echter overal een effect optreden.

Natuurlijk heeft luchtverontreiniging niet alleen een negatieve invloed op bomen, maar ook op de andere planten (dus ook op landbouwgewassen), op dieren en op mensen. Vooral het feit, dat het bodemleven ernstig wordt beïnvloed zal in toekomst zeer ongunstige gevolgen hebben voor alle levende organismen.

Onnatuurlijke groeiplaats, ondeskundige verzorging en verwaarlozing.

Vooral straatbomen moeten groeien onder omstandigheden, die niet te vergelijken zijn met de natuurlijke groeiplaats: het bos.

Een straatboom staat er letterlijk alleen voor, kan meestal niet of nauwelijks aan voldoende lucht, vocht en voedsel komen en wordt te vaak boven- en ondergronds beschadigd. Ook bomen in berm- en bermen hebben het niet zo goed als je zou mogen verwachten, omdat ze vaak moeten groeien in een dunne laag goede grond (die snel uitdroogt) aangebracht bovenop dood, verdicht weg- en zand.

Bovendien worden ze bij het maaien van de berm- steeds weer beschadigd. Wisselende grondwaterstanden veroorzaken verzwakking en sterfte.

Onder ondeskundige verzorging valt bijvoorbeeld: uitdroging en beschadiging van jonge bo-

Luchtverontreiniging veroorzaakt veel sterfte onder bomen, ook in de stedelijke omgeving.

men tijdens het vervoer van kwekerij naar plantplaats, te lang laten liggen op de plantplaats, te laat of te veel snoeien, te laat boompaal en -band weghalen. De deskundigheid is vaak wel aanwezig bij bomenbeheerders, maar wordt als gevolg van de bezuinigingen en gebrek aan coördinatie onvoldoende benut.

Slechte klimaatomstandigheden in 1983 en 1984

Hoewel de klimaatomstandigheden grote invloed uitoefenen op de gezondheid van bomen, wordt hierover in de discussie over de bossen nauwelijks gesproken. Het jaar 1983 had achtereenvolgens een koud, zeer nat voorjaar (en als gevolg daarvan een massale luizenplaag) en vervolgens een hete, droge zomer, waardoor veel bomen ernstig uitdroogden. Het jaar 1984 begon goed, maar in augustus zorgde een droogteperiode opnieuw voor verzwakking. Het is logisch dat bomen daar zichtbaar op reageren (vroeg bladval) maar verwacht mag worden dat in 1985 herstel zal optreden, als de weersomstandigheden dan gunstiger zijn. Het effect van de klimaatomstandigheden is tijdelijk, dat van luchtverontreiniging is al jaren in toenemende mate bezig, zich te uiten.

Onderzoek zal moeten uitwijzen, in welke verhouding deze effecten nu optreden.

Conclusies.

In veel gevallen zal verzwakking van bomen aan luchtverontreiniging kunnen worden toegeschreven. Naarmate groeiplaats en verzorging slechter zijn, is het effect van luchtverontreiniging groter. Het is in de eerste plaats van het grootste belang, de dreiging van de zure regen met ingrijpende beleidswijzigingen weg te nemen. Daarnaast leiden groeiplaatsverbetering en deskundige verzorging tot een aanzienlijk betere konditie. Als er echter niets of te weinig aan de zure regen wordt gedaan heeft uiteindelijk de beste verzorging geen nut. Als we de bomen in stad en landschap en daarmee een goed leefmilieu willen behouden, is het zaak, zowel de verzorgingstoestand van de bomen te verbeteren als de zure regen snel en effectief terug te dringen.

Het wetenschappelijk onderzoek houdt zich nog lang niet voldoende met dit onderwerp bezig en moet worden gestimuleerd. We mogen echter niet op de uiteindelijke resultaten van het onderzoek wachten, alvorens maatregelen te nemen, dat duurt te lang.

Uitgraven en opnieuw planten

Wanneer een jonge straatboom scheef is komen te staan, bijvoorbeeld als gevolg van een aanrijding, dan is het af te raden deze boom koste wat het kost weer recht overeind te trekken. Op die manier wordt vaak de schade alleen maar erger. Beter is het om de boom wanneer het plantseizoen is aangebroken voorzichtig uit te graven om hem daarna weer opnieuw, maar dan rechtop aan te brengen.

Donateursexcursies in 1985

Voorjaarsexcursie

Het exacte programma van de voorjaarsexcursie is nog niet bekend. Het plan is om een proefkwekerij voor laanbomen te bezoeken, waarbij het één en ander uitgelegd zal worden over het selekteren en veredelen en aan welke eisen een 'straatboom' moet voldoen.

Een convocatie voor deze excursie zal bij het volgende Bomennieuws bijgesloten worden.

De excursie is gepland in het begin van de maand mei.

Najaarsexcursie

De najaarsexcursie, zoals u die gewend bent van ons, zal dit jaar niet plaatsvinden.

Daarvoor in de plaats organiseren we in dit jubileumjaar een open dag waarover u elders in dit Bomennieuws kunt lezen.

Bomen en dijken

Zonder dijken zou Nederland niet bestaan.

Voor een groot deel van Nederland gaat dit ook werkelijk op.

Langs onze rivieren, het IJsselmeer, Waddenzee, de Zeeuwse wateren, wordt het land tegen het water beschermd door dijken. Vele honderden kilometers lang.

Een eenmaal opgeworpen wal, die een dijk tenslotte is, bestaat voor het grootste deel uit klei en zand, dat spoedig begroeit, eerst met gras en als niemand zou ingrijpen met struiken en in het eindstadium met bomen.

De instanties, die verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van dijken; Rijkswaterstaat, Polderdistricten en Waterschappen voorkomen dat dit stadium wordt bereikt, omdat anders de staat waarin de dijk zich bevindt onmogelijk valt te beoordelen. Het allerbelangrijkste werktuig hierbij is het schaap, dat de dijken begraaft.

Een dijk die zijn functie als waterkering verloren heeft en niet meer wordt onderhouden, zal spoedig een 'bovenmaatse' houtwal vormen en van grote waarde zijn voor 'flora en fauna' (voorbeelden hiervan zijn verouderde verdedigingswerken zoals de dijk ten behoeve van de waterlinie in de Gelderse Vallei en over het land verspreide vestingwerken).

Geriefhout

Nu bestaan er ook voorbeelden van dijken in 'functie' waarop rijen bomen zijn geplant. Dit planten was in Zeeland en op de Zuidhollandse eilanden zelfs gebruikelijk.

Het betreft hier 'geriefhout' meestal populieren die voor het hout werden geteeld. Helaas komt het steeds minder voor dat er wordt herplant, in verband met de huidige zienswijzen en reglementen betreffende het dijkonderhoud waardoor een heel kenmerkend landschapsbeeld dreigt te verdwijnen.

Andere vormen van geriefhout die men op of in de directe nabijheid van de dijk kan vinden zijn vruchtbomen, meestal oude pere- of appelrassen en notebomen. Het betreft hier meestal bomen van een respectabele leeftijd. Ze horen vaak bij een huis dat tegen of onder de dijk is gebouwd. Vele dijkwoningen zijn voorzien van een natuurlijke 'vitrage' in de vorm van leibomen. Hiervan zijn nog merkwaardige en vaak stokoude exemplaren te vinden.

Voor de schipper had de 'dijkboom' een heel speciale betekenis.

Zo zijn er 'bakenbomen', meestal hoge alleenstaande bomen, met een specifieke vorm die daardoor onmiddellijk door een schipper kon worden herkend.

Een andere gebruiksvorm is de markering van de vaargeul door op regelmatige afstand bomen te planten waardoor bij extreem hoge waterstand en bij laaghangende mist toch een veilige koers kan worden aangehouden.

Verder zijn er bomen die er om bekend staan dat ze 'huis en haard' beschermen tegen het opkruisende ijs in strenge winters en werden er ooit aan de voet van de dijk (aan de rivierzijde) wilgetenen geplant om als een soort 'palissade' afbrokkeling van het dijklichaam te voorkomen.

Is er toekomst voor de dijkbomen?

Er vallen verschillende oorzaken aan te wijzen die ertoe hebben geleid en er nog toe leiden dat de bomen op de dijk in steeds geringer aantal kan worden waargenomen.

Ten eerste is daar het Rijksrivierenreglement uit 1937 met de volgende verordeningen betreffende de boom: *Het verbiedt het planten van bomen op de dijken zonder vergunning van of vanwege de minister van Verkeer en Waterstaat, terwijl verder de hoofdinspecteur-directeur van Rijkswaterstaat de bevoegdheid heeft beplantingen die een gevaar vormt voor de dijk en wat daartoe behoort te laten verwijderen.* In de praktijk betekent dit dat alle beplanting tot 4 m uit de teen van de dijk zal verdwijnen.

Dit rijksrivierenreglement maakt het te pas en te onpas mogelijk om dijkbomen te vellen ondanks hun eventuele grote cultuur-historische of esthetische waarde. Elk protest kan worden 'weggevoerd' met 'De Wet' (het rijksrivieren reglement) in de hand.

De huidige activiteiten ten behoeve van de dijkverbeteringen langs de grote rivieren: Rijn, Waal,

*De toekomst,
een schril contrast.*

Tekst: Jogchum v.d. Brink
Foto's: Vincent Adollse

IJssel en in mindere mate de Maas betekenen een geweldige aanslag op het bomenbestand. Dijkverhogingen blijken noodzakelijk in verband

met de kansen tot overstromingsgevaar, hoewel die noodzaak door verschillende natuur- en milieuorganisaties ter discussie is gesteld.

Het zijn uiteraard niet alleen waardevolle bomen die hierbij vernietigd worden, maar ook unieke historische dijkhuizen worden weggevaagd.

De nieuwe technieken die bij de huidige dijkbouw worden toegepast leiden er niet alleen toe dat er een zo veilig mogelijk dijkprofiel ontstaat, maar ook dat in toenemende mate met levensvijandige materialen als asfalt e.d. wordt gewerkt. Op de in de laatste tientallen jaren aangelegde dijken zal men geen boom meer vinden. Moderne apparatuur en markeringen hebben de boom overbodig gemaakt als bakenboom en geriefhout wordt niet meer getolereerd. Desondanks staan er nog bomen op dijken en blijken ze te worden geaccepteerd zolang er geen verhoging wordt uitgevoerd.

Er zijn bovendien gevallen bekend waarbij waardevolle bomen konden blijven gespaard na een behoorlijke druk van het desbetreffende gemeentebestuur op de uitvoerende instanties. De huidige kennis op het gebied van de boomverzorging maakt het mogelijk om bomen ook als een dijk moet worden verhoogd te sparen.

Uitgezonderd de boomsoorten als wilg en populier kunnen bomen geen extra grond *op de wortels* en *tegen de stam* verdragen. (De wortels krijgen onvoldoende zuurstof en verstikken en de stam verrot). Bij grondophoging is het mogelijk om met behulp van geavanceerde beluchtingstechnieken de monumentale boom te behouden zonder dat de veiligheid van de dijk eronder hoeft te lijden.

Bovendien kunnen jongere bomen die veelbelovend en gezond zijn, worden verplant.

Tot slot

Laten wij zuinig zijn op de bomen die ooit om praktische redenen op of langs de dijk zijn geplant. Zij hebben esthetische en cultuur-historische waarde. Daarnaast dient een herwaardering te volgen voor de bomen in het algemeen en de functie die zij langs de rivier vervullen, zodat ook in de toekomst bomen kunnen en zullen worden aangeplant.

Het kàn, bomen op dijken, als de wil aanwezig is.

BOMENNIEUWSARTIKELLEN IN 1984

Bomennieuws no.

Hoofdartikel

Lindelaan zonder lindebomen	1
Loosdrechtse linden worden verplant	2
25 jaar Stichting Arboretum Trompenburg	3
Stormschade	5
Kaprijp - een vaak verkeerd gebruikte kreet	6

Algemeen artikel

Veldiepen vogelvrij	3
400 jaar Haarlemmerhout	4
Monumentale eiken in Almelo gekapt	4
Bestrijding iepenziekte	4
Kontaktpersonendag te Houten	5
Baken-populier van Heerewaarden verliest deel van haar kroon	5
Bestrijding van bacterievuur in Nederland	5
'Week van het landschap' in teken van de boom	5
Zure regen - waar of niet waar	5
Boom en hond	6

Informatiebladen

Knoten (44)	1
Rechtsbescherming van bomen (45)	2
Bomen in de Ierse republiek (46)	3
Boomwondbehandelingsmiddelen (47)	4
Hoe bomen leven-1 (48)	5
Hoe bomen leven-2 (49)	6

Ziekten en plagen

De heksenbezemziekte (17)	1
De bastwoekerziekte bij de es (18)	2
De gomziekte van kers (19)	3
De spinselmot (20)	4
De inktvlekkenziekte van de esdoorn (21)	5
Tak en bloesemsterfte bij (sier)kers (22)	6

Bomen in de mythe

Boom en mens (1)	2
De eik (2)	3
De linde (3)	4
De es (4)	6

Waardevolle bomen

De 'Baken' populier van Heerewaarden (2)	1
Es (Fraxinus) (3)	2
Ook populieren kunnen oud worden (4)	3
De oudste ceder van Nederland (5)	4
De etagelinde van Gassel (6)	5

Boekbespreking/ uitgaven

Unsere Baumveteranen	1
Diaserie 'boom in beeld' - populier en den	1
Stadsbomen van Acer tot Zelkova	2
Om zijn veranderd blad	2
Bomen in de Gooise gemeenten	2
Geheimen van bomen	3
Snoeien	3
Bomenfietsroute Nuenen	3
Knoppen en twijgen	4
De bomengids	4
Bossenatlas van Nederland	5
Bomenkalender 1985	6
Kenmerkbladen	6

Rondleidingen in 'Bomentuinen'

In het kader van het 3e lustrum van de Bomenstichting willen we u in de gelegenheid stellen een aantal bomentuinen te bezoeken.

Donateurs bieden wij dit jaar op veertien plaatsen in Nederland en België in arboreta, pineta, tuinen of parken rondwandelingen aan onder deskundige leiding.

Per provincie is één interessant object uitgekozen dat het gehele jaar te bezichtigen is. Op één dag zal er voor u een gratis excursie gehouden worden.

Hierdoor kan men meer te weten komen over ondermeer het ontstaan van de tuin en de bomencollectie.

Bij de rondleiding zal ook een kontaktpersoon van de Bomenstichting aanwezig zijn.

Waardebonnen

Bij dit Bomennieuws treft u 2 pagina's waardebonnen aan, die u gratis toegang geven tot de rondleidingen met een onbeperkt aantal introducees. Op deze bonnen staat tevens vermeld wanneer de tuinen in 1985 geopend zijn. De datum van de rondleiding is gekozen op een, voor bezichtiging, interessant tijdstip in het jaar.

Bomentuinen

Het begrip bomentuin is zoals ook al uit het voorgaande duidelijk is geworden een verzamelnaam voor arboreta, pineta, horti, systeemtuinen en tuinen met een grote verscheidenheid aan bomen. Horti, pineta en arboreta zijn tuinen met collecties bomen, al of niet gerangschikt naar geografische afkomst, familie, of nut voor de mens. Vaak zijn de

tuinen opgezet door onderzoekers om hun kennis omtrent deze gewassen te vergroten en deze kennis ook weer over te dragen. Een veelheid van informatie is op één plaats tezamen gebracht.

Bovendien vervult zo'n tuin ook een taak als museum. Men waakt erover dat bepaalde rassen en soorten niet uitsterven.

Hieronder een korte uitleg van enkele begrippen. *Pinetum*: hoewel het woord komt van de latijnse naam 'Pinaceae' (= Dennenfamilie) wordt met pinetum een ruimer begrip bedoeld, n.l. een collectie houtige gewassen, die tot de naaktzadigen behoren. De belangrijkste zijn de coniferen (kegel dragers); de naam is afgeleid van de latijnse woorden 'conus' (kegel) en 'ferre' (dragen).

Arboretum: een verzameling loofbomen uit alle werelddelen.

Hortus botanicus: (letterlijk vertaald) Botanische tuin (botanie betekent plantkunde). De belangrijkste taak bestaat uit het opkweken en verzorgen van planten voor wetenschappelijk onderwijs. Vaak staan er duizenden planten uit de gehele wereld.

Systeemtuin: verzameling van planten ingedeeld naar familie.

Informatie per 'tuin'.

Verdeelt over 6 afleveringen van het Bomennieuws zal, in de volgorde van de rondleidingen, over 2 of 3 bomentuinen uitgebreide informatie gegeven worden. Deze aflevering begint met Hortus Amsterdam, (rondleiding op 7 april) en Ambrosiushoeve, (rondleiding op 27 april).

De Hortus Botanicus van Amsterdam

Ontstaan

De Amsterdamse Hortus is in 1682 aangelegd in een deel van de stad dat nu Plantage heet en destijds een soort lustoord was.

Het is ontstaan uit de Hortus Medicus of artsenijhof dat aan de Amstel en het IJ lag en waar van stadswege geneeskruiden voor zieke Amsterdammers gekweekt werden.

Artsen, apothekers en hun assistenten konden er terecht om zich te bekwamen in de kruidenleer.

De oprichters van de Hortus op de plantage wilden dat deze zou uitgroeien tot, niet alleen een tuin voor de medische stand, maar ook als sieraad voor de stad. De Hortus werd ook gebruikt om er allerlei vreemdsoortige planten op te kweken, die destijds in grote getale via de haven van Amsterdam in ons land kwamen.

De meeste van deze vreemde planten werden door schepen van de Vereenigde Oostindische Compagnie uit de pas ontdekte gebieden in de tropen en subtropen meegenomen.

Er werden vooral nuttige planten aangevoerd, zoals geneeskruiden en planten die specerijen en of genotmiddelen leverden.

Huidige taak

De belangrijkste taak van de Amsterdamse Hortus bestaat uit het opkweken en verzorgen van planten voor wetenschappelijk onderwijs.

Een veerpalm (links) naast een waierpalm. (Bron: Hortusgids)

In de Hortus staan enige duizenden soorten planten uit bijna de gehele wereld. Zij geven een overzicht en een indruk van de vormenrijkdom uit de plantenwereld.

Botanische tuinen herbergen veel zeldzame en met uitsterven bedreigde plantensoorten.

Van de planten en zaden in de Hortus worden zaden en sporen geoogst en naar andere botanische tuinen in de wereld verstuurd. Daarnaast krijgt de Hortus als 'levend' museum een steeds grotere publieksfunctie en ook natuur-educatieve taak.

Palmen

De Hortuscollectie telt ruim 6000 verschillende hoger ontwikkelde planten. De verzameling verandert voortdurend van samenstelling.

Buiten in de perken en vijvers, staan de winter-

harde bomen en struiken. De meeste subtropische planten worden in de lente naar buiten gebracht. De tropische planten zijn het hele jaar door in de warme kassen ondergebracht.

De Hortuscollectie is voor Nederlandse begrippen rijk aan palmen. Palmen behoren tot de monocotylen of éénzaadlobbigen. Ze hebben geen jaarringen, zoals bijvoorbeeld loofbomen.

Van deze economische zeer belangrijke plantengroep is de kokospalm of de klapperboom wel de nuttigste plant ter wereld, omdat vrijwel alle delen bruikbaar zijn.

Vele andere palmen vinden we in de palmenkas. Ook is er een indische kas. In de warme vochtige atmosfeer gedijd o.a. de cacao boom uitstekend.

Op bomengebied is er dus heel wat te zien in deze Hortus. Men kan er kennismaken met vele uitheemse soorten. Het is een bezoek waard.

De proefbijenstand 'Ambrosiushoeve'

De bijenteelt is een zeer oude agrarische bedrijfstak, die in Nederland van 1400-1600 haar hoogtepunt beleefde. Na het beschikbaar komen van riet- en bietsuiker en alternatieven voor kaarslicht is deze bedrijfstak geleidelijk van minder betekenis geworden en de imkerij werd meer een nevenberoep. Door het bedrijfsleven werden vanaf 1898 verschillende imkersorganisaties opgericht. Door het ministerie van landbouw werd in 1905 een leraar/voorlichter aangesteld, die in 1919 werd vervangen door het Rijksconsulentenschap voor de bijenteelt. De teruggang van de bijenteelt na 1955 moet voornamelijk worden toegeschreven aan de sterke afname van de zgn. bijenweide.

Dit is de verzameling 'drachtplanten' (bomen, heesters en kruiden) die de bijen van het vroege voorjaar tot in de herfst voorzien van nectar (energie) en stuifmeel (eiwitvoeding). Tot de verdwenen of sterk teruggelopen drachtplanten behoren: heide, bloeiende kruiden en heesters in of langs akkers, weiden, bermen, en slootkanten.

Tevens werden de arealen groot- en kleinfruit sterk ingekrompen. Door deze ontwikkeling moest het aantal volken sterk worden verminderd, terwijl met de resterende volken in toenemende mate moest worden gereisd van het ene drachtgebied naar het andere.

Het grootste economische belang van de bijenhouderij is de bestuiving van gewassen.

Bestuiving door bijen is onmisbaar voor o.a. de aardbeienteelt, augurkenteelt, groente- en bloemzadenteelt, meloenen, courgette-, perziken- en pruimenteelt onder glas.

Ook veel fruit, en siergewassen zijn voor hun

vruchtdracht afhankelijk van de bestuiving door bijen (vuurdoorn, sierappels, Cotoneaster).

De belangrijkste instelling op het gebied van de bijenteelt in Nederland is de werkeenheden Consulentenschap in Algemene Dienst voor Bijenteelt/Proefstation 'Ambrosiushoeve' te Hilvarenbeek. De belangrijkste functies t.b.v. de bijenteelt zijn: inspectie, voorlichting, onderzoek en onderwijs.

Onderzoeksvelden zijn o.a. preventie en bestrijding van bijenziektes, toxiciteitsonderzoek, rasverbetering, drachtomstandigheden, bestuivingsonderzoek.

Op de proefbijenstand vindt ook onderzoek plaats met drachtbomen, we vinden er o.a. de volgende soorten: esdoorns, paardekastanjes, appels, pruimen, wilgen, acacia's, linde, tulpeboom, hemelboom, trompetboom en nog veel meer bomen die vooral voor de dracht belangrijk zijn.

Door de verzameling van drachtbomen, en hun bloei, is juist de Ambrosiushoeve in het voorjaar zo interessant.

Tulpeboom (*Liriodendron tulipiferum*).
(tek.: E. Hazebroek)

De Kring Praktiserende Boomverzorgers

De Kring Praktiserende Boomverzorgers (KPB), is een vereniging die bestaat uit mensen die zich actief met de boomverzorging bezig houden.

De vereniging heeft als doel de vakkennis van de leden te vergroten door het onderling overdragen van kennis en ervaring en daardoor het vak boomverzorging in Nederland op een hoger en meer wetenschappelijk onderbouwd niveau te brengen.

Waarom is de KPB opgericht?

Hoewel boomverzorging als onderdeel van het tuiniersvak al een lange geschiedenis kent - denk maar aan de kunstige manier waarop in de 17e en 18e eeuw boombeplantingen in de tuinen van landgoederen zijn aangelegd en onderhouden -, is het pas aan het eind van de jaren zestig in Nederland als apart vakspecialisme tot ontwikkeling gekomen. Dit kwam enerzijds door een toenemend besef van de belangrijkheid van bomen in de directe woon- en werkomgeving en anderzijds doordat veel van deze bomen het als gevolg van toegenomen menselijke activiteiten (bebouwing, verkeer, ondergrondse nutsvoorzieningen) gaandeweg steeds moeilijker hadden gekregen en steeds meer gebreken gingen vertonen. De aanpak van deze problemen vereiste, met name door de gecompliceerdheid ervan, nogal wat speciale kennis die op dat moment niet voorradig was, omdat niet kon worden teruggevallen op ervaringen uit het verleden.

Omdat wetenschappelijk onderzoek nogal wat tijd vergt en omdat de praktijk om snelle oplossingen vroeg, zijn veel boomverzorgers naar eigen - meer of minder gefundeerde - inzichten hun praktijk begonnen.

In eerste instantie hebben zij het (door schade en schande wijs geworden) vooral moeten hebben van eigen ervaringen.

Inmiddels heeft het onderzoek niet stilgezeten en is er veel meer kennis aanwezig over het hoe en waarom van de boomverzorging. Niettemin bestaan er in de praktijk nog vele verschillen van inzicht tussen onderzoekers en boomverzorgingsfirma's en tussen boomverzorgers onderling.

Dit leidt nog regelmatig tot onduidelijkheid en onzekerheid over de kwaliteit van de geleverde werkzaamheden, zowel bij de boomverzorgers zelf, als bij de opdrachtgevers.

Vanuit de behoefte om de boomverzorging op een zowel technisch als maatschappelijk verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren, heeft een aantal boomverzorgers dan ook gezocht naar een platform waarbinnen het praktische en theoretische onderzoek samen met de dagelijkse praktijkervaring een meer uniforme en wetenschappelijk onderbouwde boomverzorging zou kunnen bewerkstelligen. Dit streven leidde op 3 november 1982 tot de oprichting van de Kring Praktiserende Boomverzorgers.

Wat doet de KPB?

De KPB wil de vakkennis van haar leden, door uitwisseling van kennis en ervaring, vergroten en daarmee de kwaliteit van de boomverzorging in het algemeen op een hoger niveau brengen. (Wat dit betreft kan de KPB dan ook worden vergeleken met de International Society of Arboriculture -

ISA - uit de Verenigde Staten en de Arboricultural Association uit Engeland).

Eén van de manieren waarop de KPB dit doel nastreeft is het regelmatig organiseren van studietoelagen en praktijkdagen voor haar leden. Op deze bijeenkomsten worden diverse boomverzorgingsaspecten en -technieken uitgediept (hetzij door de leden zelf, hetzij door experts van buiten de KPB) en worden onderzoeksresultaten op hun belangrĳheid voor de praktijk nader getoetst. Onderwerpen die op dergelijke themadagen tot dusver vooral aan de orde kwamen zijn: houtrot veroorzakende schimmels, brugten bij bomen en methoden voor het vaststellen van voedingstekorten bij bomen.

De diverse werkmethoden worden door de leden voortdurend in de praktijk getest en waar mogelijk verbeterd. Door onderlinge uitwisseling van ervaringen, gecombineerd met onderzoeksresultaten uit binnen- en buitenland, wordt zo getracht te komen tot richtlijnen voor een optimale uitvoering van het vak.

Daarnaast organiseert de KPB op gezette tijden bijeenkomsten in een groter kader die ook toegan-

Nationale klimdag te Dieren (okt. '83) Voor zo'n 130 bezoekers heeft de K.P.B. demonstraties gegeven van diverse klimtechnieken. foto J. Kopinga

kelijk zijn voor niet-leden. Hierbij wordt voorlichting en informatie gegeven over deelaspecten van de boomverzorging, zowel theoretisch (in de vorm van voordrachten) als praktisch (in de vorm van demonstraties).

Voorbeelden hiervan zijn de Nationale Klimdag te Dieren (okt. '83) en het symposium Boom en Boomverzorging (georganiseerd i.s.m. de OBIS en het Consulentenschap voor Stedelijk Groen).

Wie kunnen lid worden van de KPB?

De vereniging heeft geen enkel zakelijk doel en houdt zich op geen enkele wijze bezig met commerciële activiteiten.

Het lidmaatschap is strikt persoonlijk. Bedrijven zijn dan ook uitgesloten van het lidmaatschap. Iedereen die de doelstellingen van de KPB onderschrijft (en de bereidheid heeft om hieraan een actieve bijdrage te leveren) en die op de een of andere wijze door werk of studie bij de boomverzorging is betrokken, kan lid worden van de KPB. De kosten van het lidmaatschap bedragen 50 gulden per jaar.

Voor nadere informatie en aanmelding kunt u zich wenden tot het secretariaat:

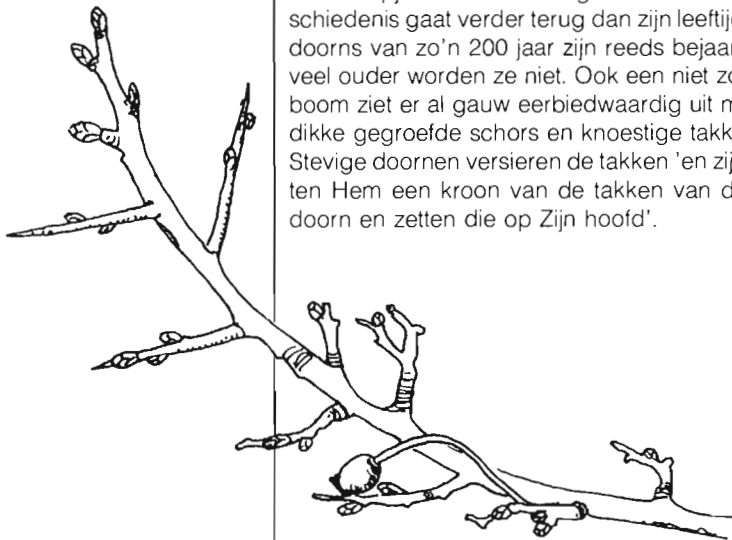
Koningsweg 6
5211 BL Den Bosch
tel.: 073-13 39 08.

Bomen in de mythe (5).

De meidoorn.

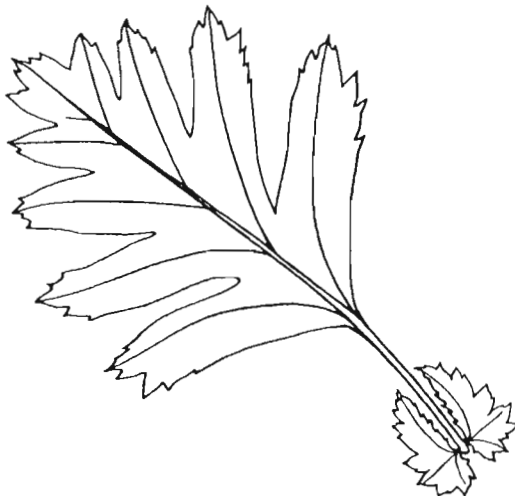
En 'elke herder vertelt zijn verhalen onder de meidoorn in de dalen'. Een oude dichter verhaalt van deze boom en hij is waarlijk niet de enige. Dit kleine boompje heeft een oude geschiedenis. Zijn geschiedenis gaat verder terug dan zijn leeftijd. Meidoorns van zo'n 200 jaar zijn reeds bejaard, erg veel ouder worden ze niet. Ook een niet zo oude boom ziet er al gauw eerbiedwaardig uit met zijn dikke gegroefde schors en knoestige takken.

Stevige doornen versieren de takken 'en zij vlochten Hem een kroon van de takken van de meidoorn en zetten die op Zijn hoofd'.

Deze doornenkroon kwam na veel omzwervingen terecht in Parijs, waar Louis van Frankrijk er een heilige kapel voor liet bouwen en mogen we het verhaal verder geloven dan bloeide de meidoornenkroon opnieuw toen Keizer Karel de Grote er voor neer knielde.

Eenstijlige meidoorn
(*Crateagus monogyna*)

Hanneke van Dijk.

De meidoorn heeft aan het feit dat de doornenkroon van zijn takken gemaakt was de reputatie overgehouden dat hij kwade geesten, onweer en dergelijke vervelende zaken op een afstand hield. De staf van Jozef van Arimathea was volgens een legende gemaakt van meidoornhout. De staf schoot wortel en werd een boom. Toen hij bloeide werd dit als een teken gezien dat op deze plaats een nieuwe kerk gevestigd moest worden en zo werd op die plek de eerste Glastonbury kapel gebouwd.

De meidoorn die uit Jozef's staf ontsproten was bloeide trouw elke kerst. Dat onze meidoorn nu niet met de kerst maar in mei bloeit is te danken aan het feit dat in de achttiende eeuw de kalender herzien werd.

In Engeland zullen veel meidoorns nog afstammelingen zijn van deze meidoorn.

Met zo'n verleden kan het niet anders dan dat de meidoorn heilig verklaard werd. Men zou niet ongestraft een meidoorn kunnen vellen. Het is maar goed dat wij ons dat niet meer aantrekken, want door het bacterievuur zijn al vele meidoorns gekapt.

Een oude naam voor meidoorn is hagedoorn. Dit is niet verwonderlijk als we zien dat de meidoorn als haag geknipt een uitstekende afrastering voor een weiland vormt. De in elkaar gegroeide warrige massa takken bezet met doorns vormt een prima afscheiding. Af en toe schiet er ontkomen aan de schaar uit zo'n haag een meidoornboompje omhoog, en toot zich in mei met een weelde van typisch ruikende bloemetjes.

Lekker en niet lekker tegelijk. Dit luchtje met voorbedachte rade trekt zowel vliegen als bijen aan die voor de bestuiving zorgen.

De dofrode vruchtjes die hierna verschijnen vormen een lekkernij voor de vogels, die op hun beurt weer zorg dragen voor de verspreiding van het zaad.

De meidoorn die zo karakteristiek is voor het landschap heeft ook als geneesmiddel van oudsher een rol gespeeld. Meidoorn heeft een kalmerende en hartversterkende werking.

Giften, periodieke schenkingen, legaten en erfstellingen

Naast de jaarlijkse donaties zijn er andere mogelijkheden om de Bomenstichting financieel te steunen. Giften vormen tot op heden een kleine bron van extra inkomsten, waarmee bepaalde projecten geheel of gedeeltelijk konden worden gefinancierd. Omdat giften en periodieke schenkingen, vanwege de aftrekbaarheid voor de inkomstenbelasting, voor u een aantrekkelijke manier van schenken vormen, willen we u hier graag nader over informeren.

Voorwaarden

Het uitgangspunt voor de aftrekbaarheid is dat een gift (aan de Bomenstichting) wordt gezien als een daad van vrijgevigheid aan een instelling die het algemeen belang beoogt te dienen. Aftrekbaar voor de inkomstenbelasting, zijn die giften, die hoger zijn dan 1% van het onzuiver inkomen en niet hoger dan 10%.

Periodieke schenkingen zijn alleen aftrekbaar als voldaan wordt aan onderstaande voorwaarden.

- De schenking is vastgelegd bij notariële akte.
- Tenminste 1 maal per jaar moet de schenking worden voldaan.
- De schenkingen dienen ten minste 5 achtereenvolgende jaren te geschieden.

Bij periodieke schenkingen geldt de één procent regeling voor giften niet. Ieder bedrag is dus aftrekbaar.

Naast de giften en periodieke schenkingen bestaat de mogelijkheid om bij testament een legaat (een bepaald bedrag) te vermaken aan de stichting, dan wel haar geheel of gedeeltelijk tot erfgename te benoemen (erfstelling).

Kabels, leidingen en boomwortels, een ondergrondse concurrentie.

Vanaf heden te bestellen.

In het Bomennieuws no. 5/'84 stond aangekondigd dat dit boekje tijdens de beurs Tuin en Park zou verschijnen.

Er waren echter moeilijkheden bij de uitgave wegens onvoorziene oponthoud, waardoor de verschijningsdatum verschoven is naar half januari. Kabels, leidingen en boomwortels, een ondergrondse concurrentie is samengesteld door de studiecommissie "Onderzoek Bomen in Stadsmilieu" (O.B.I.S.).

In het boekje worden de problemen rond het leggen van kabels en leidingen in de directe nabijheid van bomen besproken en eventuele oplossingen aangedragen.

Het boekje is te bestellen bij de Bomenstichting.

Uitgeverij: Ver. v. Nederlandse Gemeenten.
I.S.B.N. 90.32225.05 7
S.V.T. mededelingen no. 25
prijs / 7,50

tekening:
K.E. Huizinga

Frans van Jaarsveld

Boomverzorging en Verplanting

Overeind 42
3998 JB Schalkwijk
Telefoon 03409-18 80

Agenda

18 oktober 1984 - december 1985

'Zure regen' tentoonstelling

Plaats: Nationaal Centrum voor Bos, Natuur- en Landschap van Staatsbosbeheer - Kasteel Groeneveld te Baarn

Openingstijden: di.,wo.,vr. 10.00-17.00 uur za., zo. 12.00-17.00 uur.

Inlichtingen: 02154-20446

22 december 1984 t/m 1 april 1985

'Bomen en struiken in de winter'

Plaats: Biesbosch-bezoekerscentrum Dorpsstraat 14, Drimmelen

De expositie leert u bomen en struiken in de winter te herkennen. Er wordt aandacht besteed aan o.a. hout, schors, knoppen en littekens

Vragen

U kunt uw vragen over bomen schriftelijk stellen aan: Bomenstichting

Red. Bomennieuws/rubriek 'Vragen'.

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht.

Vermeldt u duidelijk uw naam en adres, dan kunnen wij u zonodig rechtstreeks schrijven.

Richt klimop schade aan?

Van de ene boomverzorger zult u op die vraag een volmondig 'ja' als antwoord krijgen; de ander zal even overtuigend 'nee' zeggen. Het goede antwoord moet wel ergens in het midden liggen. De fijne 'worteltjes', waarmee de klimop zich aan een boom vastzuigt om te verankeren, beschadigen de boom niet.

Er ontstaan pas problemen, als de klimop erg goed groeit en de boom niet, door wat voor (andere)! oorzaak dan ook. Dan gaan de klimopbladeren namelijk veel licht wegnemen, terwijl de boom dat juist zo hard nodig heeft voor zijn herstel en groei. Bij een gezonde boom blijft de klimop meestal binnen de kroon en doet geen kwaad!

M.t.C.

In onze voortuin staat een berk van ongeveer 20 jaar oud. Op diverse plaatsen ontstaan wonden waaruit rode vloeistof druipt die op de schors zwart opdroogt. Wat is dit en hoe kan het verholpen worden?

Het bloeden van bomen is een fenomeen, waar nog maar weinig over bekend is. Bloeden ontstaat bij diverse soorten bomen (berk, noot, esdoorn) wanneer in het voorjaar in deze bomen gesnoeid wordt.

Ook komt het voor dat bomen min of meer spontaan gaan bloeden. In het laatste geval moeten we er van uitgaan dat er iets mis is met de konditie van de boom.

Doordat een boom verzwakt of gedurende een bepaalde periode minder goed groeit krijgen b.v. borende insecten de kans zich in de boom te nestelen. Ook echter zijn gevallen bekend waarbij bomen *spontaan* gaan bloeden.

Daarnaast kunnen bepaalde bacteriën zich in de stam ontwikkelen.

Dit gaat vaak gepaard met vochtproductie waardoor er in de stam overdruk ontstaat. Het vocht zoekt zich een weg naar buiten en de boom 'bloedt'.

Er is dus weinig over bekend. Mochten er wondjes te vinden zijn dan dient u die af te dekken met een schimmeldodend wondafdekmiddel. Verder adviseren wij u de konditie van de boom op peil te houden door zo goed mogelijke verzorging van de standplaats.

Misschien dat u aan de hand van een grondmonster kunt laten bepalen of er sprake is van een evenwichtig aanbod van voedingselementen.

Helaas is aan het verschijnsel 'bloeden' verder weinig te doen.

Eiken rooien na jaarwisseling

Plantsoenbestellingen bij boomkwekerijen worden vaak in één of twee keer afgeroepen en afgeleverd. De benodigde eiken komen dan met één van deze leveringen mee.

De aanslagproblemen bij eiken zijn over het algemeen erg groot. Eén van de oorzaken is het te vroeg rooien. De bomen moeten volledig in rust zijn, voordat deze de grond uit gaan. Daarom geldt als vuistregel dat eiken niet voor de jaarwisseling, dus pas na 1 januari worden gerooid. Deze regel gaat voor meer boomsoorten op, maar vooral bij eiken is het van groot belang voor het slagen van de aanplant.

CAD SG

Advertenties

In het Bomennieuws bestaat de mogelijkheid tot adverteren. Indien u belangstelling heeft voor het plaatsen van een advertentie kunt u contact opnemen met Frank Moens van het secretariaat van de Bomenstichting

*Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht
tel.: 030 - 331328*

Map Bomennieuws

Een nieuwe opbergmap voor het Bomennieuws en het informatieblad kunt u verkrijgen door f 3,50 over te maken op giro 2108755 t.n.v. Bomenstichting Utrecht onder vermelding van 'opbergmap'.

